
UNUTRAŠNJA PRAVILA ZA NORMIZACIJU – 1. dio:

Normizacija općenito, ciljevi i osnovna načela

Zagreb, srpanj 2021.

HZN

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

Sadržaj

Predgovor.....	3
1 Svrha i područje primjene.....	3
2 Nazivi i definicije.....	4
3 Normizacija općenito.....	5
4 Ciljevi normizacije	8
5 Načela normizacije	9
6 Značajke norma	12
7 Uporaba norma	14
8 Druge vrste dokumenata dostupnih javnosti	16
Dodatak A Međunarodna razina normizacije.....	17
Dodatak B Europska razina normizacije	18
Dodatak C Međunarodne i europske organizacije	19
Dodatak D Distribucija i prodaja normativnih dokumenata	22
Bibliografija.....	24
Povijest dokumenta.....	26

Predgovor

Unutrašnja pravila za normizaciju (UPN) Hrvatskoga zavoda za norme (HZN) usklađena su s načelima međunarodnih i europskih organizacija za normizaciju te Kodeksom dobre prakse za normizaciju Svjetske trgovinske organizacije (WTO).

Unutrašnja pravila za normizaciju (UPN) u prvome su redu namijenjena za uporabu zaposlenicima HZN-a i tehničkim odborima, a posebno predsjednicima i tajnicima tehničkih odbora te svima koji su uključeni u izradu nacрта norma i nacрта drugih dokumenata HZN-a dostupnih javnosti.

Pravila rada hrvatske normizacije pod zajedničkim nazivom *Unutrašnja pravila za normizaciju* sastoje se od ovih dijelova:

1. dio: *Normizacija općenito, ciljevi i osnovna načela*
2. dio: *Vrste dokumenata i njihovo označivanje*
3. dio: *Izrada i donošenje hrvatskih norma i drugih dokumenata*
4. dio: *Osnivanje i rad programskih odbora*
5. dio: *Osnivanje i rad tehničkih odbora*
6. dio: *Sastavljanje i oblikovanje hrvatskih norma i drugih dokumenata dostupnih javnosti.*

Svaki od navedenih dijelova Unutrašnjih pravila za normizaciju objavljen je kao zaseban dokument i svakomu je dijelu dodijeljena jedinstvena slovna oznaka (UPN).

Korisnici su odgovorni za ispravnu primjenu tih pravila.

U skladu s odredbama Statuta HZN-a, svi prijedlozi za izmjene i dopune tih pravila podnose se HZN-u u pisanome obliku.

O izmjenama i dopunama raspravlja Tehnička uprava (TU), koja izmjene i dopune predlaže ravnatelju. Na prijedlog ravnatelja, o izmjenama i dopunama odlučuje Upravno vijeće.

Novo izdanje UPN-a objavljuje se nakon prihvaćanja izmjena i dopuna na sjednici Upravnog vijeća. U poglavlju Povijest dokumenta, navodi se oznaka novoga izdanja i datum odluke Upravnog vijeća.

Sve promjene u budućim izdanjima označavat će se jednom okomitom crtom na lijevom rubu teksta.

Četvrto izdanje ovoga dijela Unutrašnjih pravila za normizaciju, UPN 1, zamjenjuje treće izdanje UPN 1 iz 2014. godine.

1 Svrha i područje primjene

U UPN 1 opisuje se normizacijska djelatnost općenito i posebno, povezuju ciljevi, načela i postupci koji se primjenjuju u izradi norma.

2 Nazivi i definicije

Za potrebe ovoga dijela Unutrašnjih pravila primjenjuju se sljedeći nazivi i definicije:

2.1

normizacija

djelatnost uspostavljanja odredba za opću i višekratnu uporabu koje se odnose na postojeće ili moguće probleme radi postizanja najboljeg stupnja uređenosti u danome kontekstu

NAPOMENA 1: Ta se djelatnost, u prvome redu, sastoji od oblikovanja, izdavanja i primjene norma.

NAPOMENA 2: Važne su koristi normizacije poboljšavanje prikladnosti proizvoda, procesa i usluga za njihove predviđene svrhe, otklanjanje zapreka u trgovini te olakšavanje tehničke suradnje.

[HRN EN 45020:2007, definicija 1.1]

2.2

norma

dokument donesen konsenzusom i koji je odobrilo priznato tijelo, koji za opću i višekratnu uporabu daje pravila, upute ili značajke za djelatnosti ili njihove rezultate radi postizanja najboljeg stupnja uređenosti u danome kontekstu

NAPOMENA: Norme se trebaju temeljiti na provjerenim znanstvenim, tehničkim i iskustvenim rezultatima i biti usmjerene prema promicanju najboljih prednosti za društvo.

[HRN EN 45020:2007, definicija 3.2]

2.3

konsenzus

opće slaganje koje se odlikuje odsutnošću čvrstoga protivljenja bitnim sadržajima od strane znatnoga dijela interesnih skupina i procesom u kojemu se nastoje uzeti u obzir gledišta svih zainteresiranih strana te uskladiti oprečna stajališta

NAPOMENA: Konsenzus ne znači nužno jednoglasnost.

[HRN EN 45020:2007, definicija 1.7]

2.4

propis

dokument koji sadržava obvezna zakonska pravila, a donosi ga upravno tijelo

[HRN EN 45020:2007, definicija 3.6]

2.5

tehnički propis

propis u kojemu se tehnički zahtjevi daju izravno ili upućivanjem na normu, tehničku specifikaciju ili kodeks dobra prakse, ili pak uključivanjem sadržaja tih dokumenata

NAPOMENA: Tehnički propis može se dopuniti tehničkim uputama, tj. dostatnim odredbama koje opisuju načine ispunjavanja zahtjeva u propisu.

[HRN EN 45020:2007, definicija 3.6.1]

3 Normizacija općenito

3.1 Normizacijska djelatnost

Normizacija je djelatnost koja uključuje izradu dokumenata primjenom načela konsenzusa u priznatome tijelu i dragovoljnu uporabu tih dokumenata za zajedničku dobrobit.

3.2 Vrste norma i drugih dokumenata koji nisu norme

Norme se pripremaju zbog različitih razloga i za različite primjene. Neke su od vrsta norma ove: osnovna norma, terminološka norma, norma za ispitivanje, norma za proizvod, norma za proces, norma za uslugu, norma za sučelje, norma o potrebnim podacima, itd.

Drugi dokumenti različiti od norma su npr. tehničke specifikacije, kodeks dobre prakse, upute, preporuke, smjernice, izvještaji, tehnički sporazumi i sl.

Bitna je razlika između norma i tehničkih specifikacija i drugih dokumenata različita razina konsenzusa potrebna za njihovo donošenje.

Norme i tehničke specifikacije sadrže odredbe koje treba zadovoljiti kakav proizvod, proces ili usluga (normativni elementi), dok ostale vrste dokumenata sadrže samo obavijesne odredbe (obavijesni elementi).

Sadržaj norme može biti podijeljen u normativni i obavijesni dio. Oni se razlikuju u kontekstu i izričaju, npr: preporuke se izražavaju izrazom *treba*, a zahtjevi izrazom *mora (se)*.

3.3 Sustav normizacije

3.3.1 Svjetski sustav normizacije

Svjetski sustav normizacije uključuje normizacijsku djelatnost na tri razine:

a) međunarodna razina

Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO)

Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo (IEC)

Međunarodna telekomunikacijska unija (ITU)

b) regionalna razina, npr. europska

Europski odbor za normizaciju (CEN)

Europski odbor za elektrotehničku normizaciju (CENELEC)

Europski institut za telekomunikacijske norme (ETSI)

c) nacionalna razina, npr. hrvatska

Hrvatski zavod za norme (HZN).

Međunarodne i regionalne organizacije povezane su međusobno sporazumima o suradnji.

Obavijest o međunarodnoj razini normizacije nalazi se u Dodatku A, a o europskoj razini normizacije u Dodatku B. Dodatak C sadrži obavijesti o međunarodnim i europskim organizacijama povezanim s normizacijom.

Nacionalno je normirno tijelo Republike Hrvatske Hrvatski zavod za norme. Kao nacionalno normirno tijelo punopravni je član ISO-a, IEC-a, CEN-a i CENELEC-a te ima status promatrača u ETSI-ju..

3.3.2 Hrvatski zavod za norme

3.3.2.1 Osnivanje HZN-a

Za ostvarivanje ciljeva normizacije Vlada Republike Hrvatske uredbom je osnovala Hrvatski zavod za norme kao javnu ustanovu. HZN je pravna osoba s pravima, obvezama i odgovornošću utvrđenom Zakonom o normizaciji.

3.3.2.2 Uloga HZN-a

Uloga i zadaci HZN-a kao hrvatskoga normirnog tijela proizlaze iz:

- 1) Uredbe 1025/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o europskoj normizaciji
- 2) Zakona o normizaciji
- 3) Uredbe o osnivanju Hrvatskoga zavoda za norme
- 4) Statuta Hrvatskoga zavoda za norme
- 5) Članstva Hrvatskoga zavoda za norme u međunarodnim i europskim normirnim tijelima.

HZN kao hrvatsko nacionalno normirno tijelo dužan je osigurati dostupnost hrvatskih norma svim zainteresiranim stranama. Korisnici su odgovorni za izbor norme prikladne za njihove potrebe i njezinu uporabu na primjeren način.

Kao član međunarodnih i europskih organizacija za normizaciju HZN mora poštivati pravila rada tih organizacija.

HZN u svakome trenutku mora ispunjavati skup kriterija za članstvo u CEN-u i CENELEC-u:

1) Transparentnost

Transparentnost podrazumijeva da su dovoljne i redovito posuđene informacije lako dostupne u prikladnome vremenu kako bi se omogućilo nacionalnim i europskim dionicima da sudjeluju u procesu normizacije. To uključuje pristup svake strane, koja je aktivno uključena u određeni normizacijski posao, doprinosima svih drugih strana koje su aktivno uključene u taj normizacijski posao. Treba uspostaviti postupke kojima se osigurava dovoljno vremena i prilika za pisane primjedbe. Informacije o tim postupcima trebaju se učiniti dostupnima na učinkovit način svim zainteresiranim nacionalnim i europskim dionicima.

2) Otvorenost i održivi razvoj

Sudjelovanje mora biti otvoreno svim stranama na koje predmetna aktivnost utječe izravno ili neizravno, a za one koji su aktivno uključeni u tehnička tijela člana, sudjelovanje mora ostati otvoreno u svim fazama normizacijskog rada uz poštivanje zadanih pravila.

Održivi razvoj način je izražavanja širih očekivanja društva u cijelosti. To uključuje promicanje i olakšavanje uključenosti svih dionika u izradu norma, uključujući potencijalno premalo zastupljene dionike kao što su mala i srednja poduzeća (MSP) i predstavnici društvenih interesa, kako bi se osigurala zastupljenost u stvarnome višedioničkom procesu.

3) Nepristranost i konsenzus

Član mora osigurati da njegovo organizacijsko ustrojstvo, procesi i postupci, uključujući postupanje sa žalbama, jamče nepristranu i neutralnu platformu za rad na izradi norma.

Nadalje, član mora osigurati da njegovo upravljačko ustrojstvo jamči neutralnost u pogledu zastupljenosti pojedinačnih privatnih ili javnih interesa u njegovim odnosnim upravljačkim tijelima.

4) Učinkovitost i primjerenost

Normizacijski je rad djelotvoran kad se uzimaju u obzir svi primjereni i mjerodavni zahtjevi tržišta, znanstveni i tehnološki razvoj te društvene potrebe i zahtjevi zakonodavstva.

Član mora imati uspostavljene postupke čiji je cilj prepoznati i preispitati norme koje su zbog različitih razloga postale zastarjele, neprikladne ili neučinkovite.

Član mora osigurati da radni procesi daju očekivane rezultate unutar zadanih rokova, a uključene su strane spremne podmiriti pripadajuće troškove.

Član mora osigurati da tehničke publikacije, i na nacionalnoj i na europskoj razini, budu visoke kvalitete, propisno održavane, posuvremenjivane i lako dostupne krajnjim korisnicima.

5) Dosljednost (koherentnost)

Kako bi se osigurala dosljednost sustava, važno je izbjeći izradu proturječnih norma. Suradnja i koordinacija unutar europskoga sustava CEN-a i/ili CENELEC-a nužne su za osiguravanje dosljednosti.

Kao što je utvrđeno u CEN/CENELEC-ovim unutrašnjim pravilima, 2. dio, član mora prihvatiti europske norme ispunjavajući dvije bitne obveze:

- a) dati europskoj normi („EN“) status nacionalne norme, i
- b) povući sve proturječne nacionalne norme.

6) Održivost i stabilnost

Nacionalni članovi imaju ključnu ulogu u europskome normizacijskom sustavu i na nacionalnoj razini. Od njih se očekuje da ispune svoje zadaće i u svakom trenutku osiguraju poslovni kontinuitet. Ovo načelo odražava zakonske odredbe s obzirom na financijske obveze članstva, ali također zahtijeva od člana, na općenitijoj razini, da dugoročno osigura financijsku održivost i pravnu stabilnost.

U tome se kontekstu član mora pridržavati zahtjeva CEN-a i CENELEC-a koji se odnose na uspostavljanje odgovarajuće politike prava intelektualnoga vlasništva (u skladu s odgovarajućim uputama (Guides) CEN-CENELEC-a) te osigurati odgovarajuću infrastrukturu.

Službeno priznavanje od strane vlade ključni je aspekt ovog kriterija.

4 Ciljevi normizacije

Ciljevi normizacije mogu se sažeti kao doprinos općemu napretku:

- a) osiguranje prikladnosti proizvoda, procesa ili usluge
- b) povećanje razine sigurnosti proizvoda, procesa ili usluga, čuvanja zdravlja, života ljudi i životinja te zaštite okoliša
- c) poboljšanje proizvodne učinkovitosti i odgovorno gospodarenje
- d) uklanjanje tehničkih zapreka u međunarodnoj trgovini.

S gledišta javnosti, glavne su značajke norma:

- norme se temelje na provjerenim znanstvenim, tehničkim i iskustvenim rezultatima i usmjerene su na promicanje najboljih prednosti za društvo i time predstavljaju dogovornu osnovu za procjenjivanje proizvoda, procesa ili pružanja usluga, posebno s obzirom na sigurnosne zahtjeve i sprječavanje ozljeđivanja
- norme nude nedvosmislene tehničke kriterije
- norme su univerzalno prepoznatljive i upotrebljavane.

5 Načela normizacije

5.1 Načela hrvatske normizacije

Hrvatska normizacija temelji se na sljedećim načelima:

- pravo dragovoljnog sudjelovanja svih zainteresiranih strana u postupku pripreme hrvatskih norma, prihvaćanje hrvatskih norma te dragovoljna uporaba hrvatskih norma
- konsenzus o sadržaju hrvatskih norma
- javnost rada u svim fazama i obavješćivanje javnosti na prikladan način
- sprječavanje prevladavanja pojedinačnih interesa nad zajedničkim interesom
- međusobna usklađenost hrvatskih norma i
- uzimanje u obzir dostignutog stanja tehnološkog razvoja, tehnike i pravila te rezultata međunarodne i europske normizacije.

5.2 Stanje tehnike, pravila suradnje te rezultati međunarodne i europske normizacije

Normizacija je djelatnost uspostavljanja odredba koje trebaju pokazati stupanj razvoja tehnike u raznim područjima rada i života te stanje tehnike u danome kontekstu.

Normizacijska se djelatnost u sve većoj mjeri oslanja na međunarodne sporazume.

World Standards Cooperation (WSC) svjetska je platforma za suradnju na zajedničkim interesima svojih triju članica normizacijskih organizacija IEC, ISO i ITU.

Pravila suradnje između CEN-a i CENELEC-a objavljena su u uputama CEN-CENELEC Guide 3, *CEN and CENELEC co-operation agreement*.

Pravila suradnje između CEN-a i ISO-a objavljena su u sporazumu *The Agreement on technical cooperation between ISO and CEN (Vienna Agreement)*.

Pravila suradnje između CENELEC-a i IEC-a objavljena su u uputama CENELEC Guide 13, *IEC - CENELEC Agreement on Common planning of new work and parallel voting (Frankfurt Agreement)*.

Pravila suradnje između CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja objavljena su u sporazumu *The Basic Cooperation Agreement between CEN-CENELEC-ETSI*.

U skladu s međunarodnim sporazumima koji obvezuju Republiku Hrvatsku, pri izradi hrvatskih norma uzimaju se u obzir sljedeći izvori:

- CEN, CENELEC i ETSI

Kao hrvatsko nacionalno normirno tijelo, u skladu s obvezama članstva u europskim organizacijama, HZN je obvezan dati status nacionalne norme svim normama pripremljenim u tim europskim organizacijama. Također je obvezan pravovremeno povući sve proturječne nacionalne norme. Pritom se kao proturječne norme podrazumijevaju one norme koje svojim proturječnim zahtjevima mogu izazvati zabunu kod korisnika.

Europske organizacije nastoje prihvatiti međunarodne norme kad god je to moguće.

- ISO i IEC

Kao hrvatsko nacionalno normirno tijelo, u skladu s Kodeksom dobre prakse za pripremu, prihvaćanje i primjenu norma iz Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini (TBT) Svjetske trgovinske organizacije (WTO), HZN prihvaća međunarodne norme kada za to postoji interes.

ISO/IEC Guide 59 daje preporuke nacionalnim normirnim tijelima u vezi s dobrom normizacijskom praksom, a svrha mu je podržati primjenu Kodeksa.

Za određeni predmet koji je samo od nacionalnog interesa može se izraditi izvorna hrvatska norma jedino u slučaju kad za taj predmet ne postoji europska, odnosno međunarodna norma niti je ona u izradi, ili se može prihvatiti norma drugih nacionalnih normirnih i/ili normizacijskih tijela.

5.3 Konsenzus

Normizacija se temelji na konsenzusu zainteresiranih strana. U slučajevima u kojima tehnički odbori HZN-a ne mogu postići konsenzus o određenome pitanju, može se pokrenuti postupak ispitivanja je li raspravu moguće riješiti ili se projekt može ponovno definirati kako bi se rasprave izbjegle.

Ako nije moguće postići konsenzus ni nakon provedbe postupka ispitivanja, tehnički odbori HZN-a donose odluke glasovanjem.

Dogovor o tekstu prijedloga norme mora se postići prije njegova upućivanja na javnu raspravu kao nacrt norme.

5.4 Dragovoljno sudjelovanje, ravnomjerna zastupljenost i dragovoljna uporaba norma

U skladu sa Zakonom o normizaciji i Pravilnikom o članstvu u Hrvatskome zavodu za norme, za ostvarivanje svojih interesa povezanih s hrvatskom normizacijom, član Hrvatskoga zavoda za norme može biti pravna ili fizička osoba sa sjedištem, odnosno prebivalištem u Republici Hrvatskoj. Članovi HZN-a dužni su promicati dragovoljnu uporabu hrvatskih norma.

Redoviti članovi HZN-a predlažu svoje predstavnike za dragovoljan rad u tehničkim odborima HZN-a.

Normizacijska djelatnost nije djelatnost radi stjecanja dobiti. Norme i drugi dokumenti dostupni javnosti i publikacije objavljuju se za opći i zajednički interes i dobrobit hrvatske javnosti. Potrebno je stoga posebno voditi brigu o prevladavanju zajedničkih interesa nad pojedinačnim interesima.

U svrhu ravnomjerne zastupljenosti, članovi tehničkih odbora mogu biti iz sljedećih interesnih skupina:

- industrija i trgovina (proizvođači, dobavljači i pružatelji usluga, mikro, mali i srednji poduzetnici, obrti)
- tijela državne uprave i javne ustanove
- akreditacijska, certifikacijska i ispitna tijela (ispitni laboratoriji i certifikacijske ustanove)
- udruge potrošača, udruženja za zaštitu okoliša, nevladine udruge, sindikati i fizičke osobe
- obrazovne i istraživačke ustanove i strukovna udruženja (obrazovne organizacije, strukovna (profesionalna) udruženja, istraživačke institucije).

Pri osnivanju tehničkih odbora HZN-a treba nastojati osigurati ravnomjernu zastupljenost pojedinih interesnih skupina. Potreba za ravnomjernom zastupljenošću ne smije voditi do prekomjernog broja članova tehničkih odbora.

5.5 Javnost rada i obavješćivanje javnosti

Sukladno članku 66. Statuta rad HZN-a je javan. Podaci o radu HZN-a dostupni su javnosti na mrežnim stranicama HZN-a, objavljivanjem u službenome glasilu HZN-a te u ostalim publikacijama HZN-a. Tijekom razvoja hrvatskih norma provodi se javna rasprava.

Tijekom pripreme hrvatske norme javnosti se daje mogućnost doprinosa obavješćivanjem o:

- najavi početka rada na normizacijskome projektu (program rada na mrežnim stranicama HZN-a)
- javnoj raspravi o nacrtu norme (službeno glasilo i/ili internetske stranice HZN-a).

Pristup malih i srednjih poduzeća nacrtima norma potiče se i olakšava besplatnim uvidom u nacрте norma kroz sustav za komentiranje nacрта norma HZNacrti koji je dostupan na mrežnim stranicama HZN-a. Time se želi postići viša razina njihova sudjelovanja u normizacijskome procesu. Isto tako, potiče se sudjelovanje društvenih interesnih skupina koje predstavljaju interese potrošača, zaštite okoliša i društva.

Primjedbe i mišljenja zaprimljena tijekom javne rasprave pomažu da pitanja koja nisu u potpunosti uzeta u obzir ili im nije dana dovoljna težina budu ponovo razmotrena u tehničkome odboru.

Članovi tehničkog odbora HZN-a iznose primjedbe i mišljenja u ranijim fazama pripreme norme.

Unutar tehničkog odbora najvažnije je da njegovi članovi, usklađujući proturječne argumente, mogu slobodno izraziti svoja stajališta u postizanju konsenzusa. Dostupnost podataka o radnjama i stajalištima članova tehničkih odbora sredstvima javnoga priopćivanja, a prije postizanja konsenzusa u tehničkome odboru, može dovesti do zabune i ograničavanja slobodnog izražavanja stajališta članova tehničkih odbora.

5.6 Pravila sastavljanja i oblikovanja hrvatskih norma

Norme trebaju biti brižno i precizno izrađene, često uzimajući u obzir primjenu u ugovorima i u zakonodavstvu.

Pravila normiranih tijela uključuju detaljne upute o izgledu i oblikovanju odredba za tehničke zahtjeve i preporuke. Pravila za zajedničke elemente međunarodnih i europskih norma su istovjetna, što dopušta da se međunarodna norma prihvati kao europska.

Ista su pravila uključena i u pravila za sastavljanje i oblikovanje hrvatskih norma (UPN 6), omogućujući tako najveću moguću usklađenost hrvatskih norma s međunarodnim i europskim normama te međusobnu usklađenost hrvatskih norma.

5.7 Autorsko pravo i pravo umnožavanja

U skladu s člankom 13. Zakona o normizaciji, hrvatske se norme izdaju kao posebne publikacije i zaštićene su u skladu sa zakonom te nacionalnim i međunarodnim propisima o autorskom pravu.

Zabranjeno je umnožavanje, kao i distribucija, hrvatskih norma koje izdaje HZN, ili njihovih dijelova, u bilo kojemu obliku bez pisanoga dopuštenja HZN-a. Sva autorska prava i prava uporabe normativnih dokumenata koje izdaje HZN pripadaju Hrvatskomu zavodu za norme.

HZN-ova politika i način distribucije i prodaje normativnih dokumenata definirani su u skladu s međunarodnim i europskim pravilima o autorskom pravu (Dodatak D).

5.8 Patentno pravo

HZN-ova politika u pogledu patentnog prava u skladu je s europskim pravilima koja su usklađena s međunarodnim, a objavljena su u uputama CEN-CENELEC Guide 8:2015, *CEN-CENELEC Guidelines for Implementation of the Common Policy on Patents (and other statutory intellectual property rights based on inventions)*.

Uključivanje patenta u norme moguće je u slučaju kada je nositelj patenta spreman to odobriti prema poštenim, razumnim i nediskriminirajućim, tzv. FRAND uvjetima (*fair, reasonable and non-discriminatory*).

U postupku izrade izvorne hrvatske norme, u bilo kojoj fazi razvoja izvorne hrvatske norme, obveza je svih sudionika da, ukoliko to znaju, obavijeste HZN o postojanju patenta (ili da je postupak priznanja patenta u tijeku).

6 Značajke norma

6.1 Uvod

Osnovni zahtjev promicanja međunarodne trgovine ostvaruje se u normizaciji ostvarenjem značajka norma i normizacijskoga procesa naznačenih u Kodeksu dobre prakse WTO-a (*WTO/TBT Agreement on Technical Barriers to trade – Annex 3, Code of Good Practice for the Preparation, Adoption and Application of Standards*). Kodeks dobre prakse prihvaćen je člankom 13. Statuta HZN-a, a ovdje navodimo nekoliko značajka norma bitnih za ispunjenje zahtjeva.

Norme trebaju:

- biti potrebne
- biti primjenjivane
- biti rezultat pune uključenosti svih odgovarajućih zainteresiranih strana u djelatnost normizacije
- dopuštati tehnološku inovaciju i konkurenciju
- biti redovito i planirano posuvremenjivane.

6.2 Potreba za normom

Norma se izrađuje samo ako postoji stvarna potreba za njom i dragovoljnost svih zainteresiranih strana za postizanjem dogovora konsenzusom. Najsigurniji način za osiguranje široke potpore normizaciji izrada je norme koje će biti potrebna i primjerena svrsi.

6.3 Primjena norma

Načela normizacije zahtijevaju da dragovoljnost uključena u predlaganje, pripremu i izradu norma bude proširena i na primjenu norma. Objavljena norma ima vrijednost ako se primjenjuje. Zahtjevi korisnika trebaju biti prepoznati i jasno izraženi na samome početku izrade norme i o njima treba voditi brigu tijekom cijeloga procesa.

6.4 Uključenost svih zainteresiranih strana

Sudjelovanje u normizacijskim procesima na svim razinama mora biti dostupno svim zainteresiranim stranama.

Pritom HZN treba osigurati potrebnu nepristranost i konsenzus u procesu donošenja normizacijskih odluka te zadržati neutralnost u odnosu na bilo koju javnu ili privatnu skupinu.

HZN mora poticati i olakšavati pristup malih i srednjih poduzeća te društvenih interesnih skupina koje predstavljaju interese potrošača, zaštite okoliša i društva, kako bi postigli višu razinu sudjelovanja u normizacijskome procesu.

6.5 Tehnološke inovacije, konkurencija i ocjenjivanje sukladnosti

Kad god je to moguće, radi najveće slobode tehnološkog razvoja, zahtjevi u normama moraju se izražavati radnim značajkama, a ne oblikovnim rješenjima i opisima. To omogućuje veću slobodu za tehnološke inovacije u oblikovanju i proizvodnji te ohrabruje slobodno kretanje roba u skladu s javnom politikom naznačenom u međunarodnim i europskim sporazumima.

Norme ne smiju dati prednost proizvodima ili uslugama bilo kojeg dobavljača ili bilo kojoj posebnoj skupini ljudi koji dijele zajednički gospodarski interes ili industriji bilo koje zemlje ili skupine zemalja.

Norme moraju sadržavati jasne odredbe o načinu potvrđivanja sukladnosti sa zahtjevima, npr. odredbama o metodama ispitivanja ili mjerenja. Izričaj norme treba omogućiti ocjenjivanje sukladnosti s njezinim zahtjevima podjednako za sve uključene strane.

Obavijesti koje se odnose na ocjenjivanje sukladnosti trebaju biti uključene samo kao obavijesni elementi norme (vidi 3.2).

6.6 Redovita i planirana izrada i posuvremenjivanje norma

Pri donošenju odluke o izradi norme potrebno je pažljivo planirati kada, kako i što normirati, posebno u područjima tehnologija koje se brzo razvijaju kako se ne bi zaustavio protok novih ideja u slučaju da se u normi prerano utvrde dizajn i metode, ili da priprema norma ne bi započela prekasno. Normizacija tada postaje iznimno teška pa i nemoguća.

Izrada norme počinje odabirom predmeta rada oko kojega su se zainteresirane strane spremne dogovoriti tijekom izrade norme.

Treba predvidjeti dovoljno vremena za odluke o bitnim stvarima, dok sam napredak može biti postignut uz zanemarivanje dijelova iz područja primjene norme oko kojih u tome trenutku nije moguće postići dogovor.

Norme je potrebno redovito posuvremenjivati.

Kad se predlaže novi normizacijski projekt, odgovarajuće tijelo koje razmatra prijedlog mora biti sigurno:

- da postoji potreba za normom
- da se dogovor oko teksta nacrtu norme može postići u razumnoe vremenu (3 do 12 mjeseci)
- da se jednom objavljena norma može lako održavati (redovito održavanje norma preispitivanjem najmanje svakih 5 godina radi njihova potvrđivanja, preradbe ili povlačenja)
- da postoji tržište za normu (mogućnost slabe prodaje ne treba biti jedini razlog odgađanja ili odbijanja projekta).

7 Uporaba norma

7.1 Dragovoljni status norma

Nijedno nacionalno normirno tijelo, međunarodna ili europska organizacija za normizaciju nemaju zakonsko pravo zahtijevati da primjena njihovih norma bude obvezna. Iako neke norme i tehničke specifikacije imaju oblik zahtjeva, njihova je primjena dragovoljna, a pravno nametnuta obveza sukladnosti stvara se:

- ako se sukladnost s normom zahtijeva u trgovačkim opisima proizvoda, procesa ili usluge
- ako je sukladnost s normom postala ugovorni zahtjev
- ako je sukladnost s normom obvezna na temelju općeg zakona ili izričitog upućivanja u propisu.

Ako nije naglašeno suprotno, smatra se da se izjava o sukladnosti ili ugovor koji se odnosi na određenu normu temelji na izdanju norme koje je bilo valjano na dan davanja izjave ili sklapanja ugovora.

7.2 Ocjenjivanje sukladnosti i ugovori

Na hrvatske norme i druge dokumente dostupne javnosti može se upućivati u ugovorima i tehničkim propisima. Postojanje norme olakšava pisanje takvih dokumenata. Međutim, zbog različitih izričaja u sadržaju norma ili drugih dokumenata dostupnih javnosti u obliku izjave, upute, preporuke ili zahtjeva, potrebno je vrlo pažljivo uključivati hrvatske norme ili druge dokumente dostupne javnosti u ugovore i tehničke propise.

Pri izradi hrvatskih norma i drugih dokumenata dostupnih javnosti za koje se pretpostavlja da će biti uključeni u tehničke propise, potrebno je da se u normama uzmu u obzir sljedeće činjenice:

- osiguranje postojeće razine sigurnosti, zaštite zdravlja i okoliša
- dopuštenje daljnje uporabe proizvoda koji su već u uporabi
- omogućavanje postizanja odgovarajuće protuvrijednosti za novac javnim tijelima
- smanjivanje problema spojivosti s postojećom opremom.

Sukladno Zakonu o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjeni sukladnosti, tehničkim se propisom može odrediti da se pretpostavlja da je proizvod sukladan s tehničkim propisom ako odgovara zahtjevima hrvatskih norma koje su prihvaćene usklađene europske norme.

7.3 Upućivanje na norme u propisima

U propisima se na norme upućuje kako bi se izbjeglo uključivanje detaljnih tehničkih odredba u zakonske tekstove i udvostručivanje pisanja tehničkih zahtjeva.

Upućivanje na norme u tehničkim propisima može biti *datirano* ili *nedatirano* (točnost upućivanja), a istodobno *izričito* ili *pokazno* (strogost upućivanja).

Označivanje norma njihovom potpunom oznakom (uključujući godinu izdanja, tj. *datirano upućivanje*) uobičajena je praksa izričitog upućivanja na norme.

Moguće je i izričito upućivanje na norme bez godine izdanja (*nedatirano upućivanje*).

Izričito upućivanje je upućivanje na norme prema kojemu je jedini način ispunjavanja odgovarajućih zahtjeva tehničkog propisa ispunjavanje zahtjeva norma na koje se upućuje.

Pokazno upućivanje je upućivanje na norme prema kojemu je ispunjavanje zahtjeva norma na koje se upućuje jedan od načina ispunjavanja odgovarajućih zahtjeva tehničkog propisa. Pokaznim upućivanjem na norme bez navođenja njihovih oznaka u tehničkim propisima promiče se dragovoljna uporaba norma. Primjer pokaznog upućivanja na norme europske su *direktive novoga pristupa*.

Informacije o uporabi norma u provedbi zakonodavstva i javne politike ("propisa") unutar Europske unije, EFTA-e, njihovih država članica i drugih zemalja, u skladu s europskim pravilima jedinstvenog tržišta, dane su u uputama koje su pripremili CEN i CENELEC – CEN-CENELEC Guide 30:2015, *European Guide on Standards and Regulation – Better regulation through the use of voluntary standards – Guidance for policy makers*

HZN, kao član europskih organizacija za normizaciju, osim obveze prihvaćanja svih europskih norma, ima obvezu prihvaćanja drugih europskih normativnih dokumenata ako je predviđeno njihovo objavljivanje u Službenome glasilu Europske unije (*Official Journal* – OJ EU). HZN je odgovoran za pravovremenu dostavu naslova tih (nacrt) norma i drugih normativnih dokumenata na hrvatskome jeziku zbog objave u OJ EU.

8 Druge vrste dokumenata dostupnih javnosti

Radi potreba brzog razvoja novih proizvoda i sve većih i bržih zahtjeva tržišta, međunarodna i europska normirna tijela razvila su druge vrste dokumenata dostupnih javnosti.

Na međunarodnoj razini ISO i IEC izdaju ove vrste dokumenata dostupnih javnosti koji nisu norme: upute (Guide), tehničke specifikacije (TS), tehničke izvještaje (TR), javno dostupne specifikacije (PAS), međunarodne sporazume s radionica ISO-a (IWA), procjene tehnološkoga trenda IEC-a (TTA), industrijske tehničke sporazume IEC-a (ITA) i tumačenje (IS).

Na europskoj razini CEN objavljuje sporazume s radionica (CEN/CWA), tehničke specifikacije (TS), tehničke izvještaje (TR), upute (Guide), CENELEC objavljuje sporazume s radionica (CENELEC/CWA), tehničke specifikacije (TS), tehničke izvještaje (TR), upute (Guide) i tumačenje (IS), a ETSI objavljuje ETSI norme (ES), tehničke izvještaje (TR), upute (EG), tehničke specifikacije (TS), grupne specifikacije (GS), grupne izvještaje (GR) i posebne izvještaje (SR).

U hrvatskoj se normizaciji navedeni dokumenti mogu prihvaćati u skladu s UPN 2.

Dodatak A

Međunarodna razina normizacije

Svjetski sustav normizacije povezan je sporazumima o suradnji između ISO-a, IEC-a i ITU-a na međunarodnoj razini, sličnim sporazumima o suradnji između organizacija za normizaciju na regionalnoj razini i rastućim brojem sporazuma o suradnji između nacionalnih članica tih krovnih organizacija.

Na međunarodnoj se razini proces normizacije provodi i usklađuje u okviru Međunarodne organizacije za normizaciju (International Organisation for Standardization – ISO), Međunarodnoga elektrotehničkog povjerenstva (International Electrotechnical Commission – IEC) i Međunarodne telekomunikacijske unije (International Telecommunication Union – ITU).

IEC obuhvaća tehnološka područja elektrotehničke i elektroničke inženjerske tehnologije, ITU telekomunikacije i radiokomunikacije, a sva druga područja obuhvaća ISO. Za područje informatike uspostavljen je zajednički ISO/IEC tehnički odbor (JTC 1) za koji su zajednički i usklađeni radni postupci uspostavljeni s ITU-ovim Sektorom za normizaciju u telekomunikacijama (ITU-T).

Osnovna je misija IEC-a, ISO-a i ITU-a priprema i izdavanje međunarodnih norma koje su temelj za nacionalne normizacije širom svijeta i za upućivanje u međunarodnoj natječajnoj dokumentaciji i ugovorima.

ISO, IEC i ITU zajednički nastoje podržavati normizacijske aktivnosti koje uzimaju u obzir stajališta svih sudionika na tržištu, koje se mogu ubrzano prilagođavati novim tehnologijama i koje su sposobne izraditi dokumente koji su izravno primjenjivi u trgovini i kretanju roba na nacionalnoj, regionalnoj i svjetskoj razini.

U skladu s Kodeksom dobre prakse WTO-a, tri organizacije sporazumno provode zajedničke elemente misije kako bi unaprijedile razvoj dragovoljne i, na konsenzusu utemeljene, normizacije na svjetskome tržištu radi povećanja kvalitete proizvoda i pouzdanosti uz niže cijene, sigurnosti korisnika, zaštite okoliša i smanjivanja otpada, spojivosti i mogućnosti međusobnog rada opreme i usluga, pojednostavnjenja za poboljšanu upotrebljivost, optimizacije raznolikosti modela i proširenja proizvodnih serija, povećanja djelotvornosti i olakšavanja održavanja te smanjivanja cijene za krajnjega korisnika.

Dodatak B

Europska razina normizacije

Europski sustav normizacije povezan je sporazumima o suradnji između europskih normizacijskih organizacija (European standardisation organisations – ESO) – CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Na europskoj se razini proces normizacije provodi i usklađuje u okviru Europskog odbora za normizaciju (European Committee for Standardization – CEN), Europskog odbora za elektrotehničku normizaciju (European Committee for Electrotechnical Standardization – CENELEC) i Europskog instituta za telekomunikacijske norme (European Telecommunications Standards Institute – ETSI).

CEN, CENELEC i ETSI su tri organizacije koje su Europska unija i Europska udruga za slobodnu trgovinu (EFTA) službeno priznale odgovornima za razvoj i izradu dragovoljnih norma u Europi. Ove organizacije djeluju u okviru Uredbe (EU) br. 1025/2012. Njihovi članovi zajednički izrađuju i distribuiraju europske norme (EN) koje su potaknute potrebama tržišta i služe potrebama gospodarskih subjekata, industrije i drugih zainteresiranih strana.

Europske norme imaju vrlo važnu ulogu na unutarnjem tržištu EU-a, naprimjer uporaba usklađenih normi s pretpostavkom usklađenosti proizvoda, koji će se staviti na raspolaganje na tržištu, s bitnim zahtjevima koji se odnose na te proizvode, a koji su propisani odgovarajućim zakonodavstvom Unije za usklađivanje.

Dodatak C

Međunarodne i europske organizacije

C.1 Normirne organizacije

C.1.1 Međunarodna organizacija za normizaciju – ISO (International Organization for Standardization)

ISO je neovisna, nevladina međunarodna organizacija osnovana 1947. godine sa sjedištem u Ženevi u Švicarskoj. Članovi su nacionalna normirna tijela i samo je jedan član po državi. Svaki član predstavlja ISO u svojoj državi.

HZN je član ISO-a (*member body*) od 1. srpnja 2005. godine, kada je preuzeo članstvo od Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM), koji je bio član ISO-a od 1993. godine.

Više o ISO-u na poveznici www.iso.org.

C.1.2 Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo – IEC (International Electrotechnical Commission)

IEC je neprofitna, hibridna vladina međunarodna organizacija osnovana 1906. godine sa sjedištem u Ženevi u Švicarskoj. Članovi su nacionalni elektrotehnički odbori i samo je jedan odbor po državi.

HZN je član IEC-a (*full member*) od 1. srpnja 2005. godine, kada je preuzeo članstvo od Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM), koji je bio član IEC-a od 1993. godine.

Više o IEC-u na poveznici www.iec.ch.

C.1.3 Europski odbor za normizaciju – CEN (European Committee for Standardization)

CEN je privatna međunarodna neprofitna udruga osnovana 1961. godine sa sjedištem u Bruxellesu u Belgiji.

Članovi su nacionalna normirna tijela iz 34 europske države – 27 država članica Europske unije (Austrija, Belgija, Bugarska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska), Sjeverna Makedonija, Srbija, Turska, Ujedinjena kraljevina te 3 članice EFTA-e (Island, Norveška i Švicarska). Samo je jedan član po državi. Svaki član predstavlja CEN u svojoj državi.

HZN je punopravni član CEN-a od 1. siječnja 2010. godine. Prije toga bio je pridruženi član (*Affiliate*) od 1. srpnja 2005. godine, kada je preuzeo članstvo od Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM), koji je bio pridruženi član od 1995. godine.

Više o CEN-u na poveznici www.cen.eu.

C.1.4 Europski odbor za elektrotehničku normizaciju – CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardization)

CENELEC je privatna međunarodna neprofitna udruga osnovana 1973. godine, nastala spajanjem CENEL-a i CENELCOM-a, sa sjedištem u Bruxellesu u Belgiji.

Članovi su nacionalni elektrotehnički odbori iz 34 europske države – 27 država članica Europske unije (Austrija, Belgija, Bugarska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska), Sjeverna Makedonija, Srbija, Turska, Ujedinjena kraljevina te 3 članice EFTA-a (Island, Norveška i Švicarska). Samo je jedan član po državi. Svaki član predstavlja CENELEC u svojoj državi.

HZN je punopravni član CENELEC-a od 1. siječnja 2010. godine. Prije toga bio je pridruženi član (*Affiliate*) od 1. srpnja 2005. godine, kada je preuzeo članstvo od Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM), koji je bio pridruženi član CENELEC-a od 1995. godine.

Više o CEN-u na poveznici www.cenelec.eu.

C.1.5 Europski institut za telekomunikacijske norme – ETSI (European Telecommunications Standards Institute)

ETSI je neovisna neprofitna organizacija osnovana 1988. godine na inicijativu Europske konferencije poštanskih i telekomunikacijskih uprava (CEPT), sa sjedištem u Sophia Antipolisu u Francuskoj.

Članovi ETSI-ja mogu biti nacionalna normirna tijela, proizvođači, tijela državne uprave, pružatelji usluga, istraživačke ustanove, itd. iz svih država svijeta. Nacionalna normirna tijela imaju ulogu u aktivnostima povezanim s mirovanjem (*Standstill*), javnom raspravom o nacrtima norma, uspostavom nacionalnog stajališta pri glasovanju o nacrtima norma kao i prihvaćanjem ETSI-jevih norma kao nacionalnih norma te povlačenju proturječnih nacionalnih norma.

ETSI je jedna od tri organizacije (zajedno s CEN-om i CENELEC-om) koju su Europska unija i Europska udruga za slobodnu trgovinu (EFTA) službeno priznale odgovornom za razvoj i izradu dragovoljnih norma u Europi.

HZN je član ETSI-ja u kategoriji nacionalnoga normirnoga tijela (*National Standards Organization - NSO*) sa statusom promatrača od 1. srpnja 2005. godine. Prije toga je Državni zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) bio član (*NSO member*) ETSI-ja od 1994. godine.

Više o ETSI-u na poveznici www.etsi.org.

C.2 Ostale organizacije

C.2.1 Svjetska trgovinska organizacija – WTO (World Trade Organization)

Osnovana je 1995. godine kao jedina međunarodna organizacija koja se bavi pravilima međunarodne trgovine između država. WTO provodi GATT-ova pravila primjenjujući načela nediskriminacije između trgovačkih partnera i jednakosti postupanja za uvoznu i domaću robu na unutrašnjem tržištu. Pravila WTO-a obuhvaćaju i usluge, investicije i prava intelektualnog vlasništva. Članstvo u WTO-u bilo je automatsko za one države koje su bile članice GATT-a nakon prihvatanja sporazuma u prosincu 1994. godine (zaključak tzv. Urugvajskoga kruga). Članovi su WTO-a vlade država.

Republika Hrvatska član je WTO-a od 30. studenog 2000. godine.

Zaključkom Vlade Republike Hrvatske od 24. rujna 1998. godine u tijeku postupka pristupanja Republike Hrvatske Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) osnovana je Informativna središnjica Republike Hrvatske o tehničkim propisima, normama i postupcima ocjenjivanja sukladnosti (engl.: WTO TBT enquiry point) u tadašnjem Državnom zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM). U skladu s Uredbom o osnivanju Hrvatskog zavoda za norme, poslove Informativne središnjice obavlja Hrvatski zavod za norme.

Informativna središnjica obavlja poslove utvrđene Sporazumom o tehničkim zaprekama u trgovini (TBT) Svjetske trgovinske organizacije (WTO) i obavješćuje Tajništvo WTO-a o hrvatskim tehničkim propisima i normama.

Više o WTO na poveznici <https://www.wto.org>.

Više o WTO/TBT na poveznici https://www.wto.org/english/tratop_e/tbt_e/tbt_e.htm#notifications

C.2.2 Međunarodna telekomunikacijska unija – ITU (International Telecommunication Union)

ITU je vodeća agencija Ujedinjenih naroda za pitanja informacijske i komunikacijske tehnologije. Na razini vlada i privatnog sektora predstavlja središnje mjesto dogovaranja i odlučivanja o pitanjima razvoja mreža i usluga. Osnovana je 1865. godine u Parizu. Danas ima sjedište u Ženevi u Švicarskoj.

Više o ITU na poveznici <https://www.itu.int>.

Dodatak D

Distribucija i prodaja normativnih dokumenata

HZN-ova politika i način distribucije i prodaje normativnih dokumenata na teritoriju Republike Hrvatske u skladu je s međunarodnim pravilima koja se odnose na autorsko pravo, iskorištavanje autorskog prava i prodaju ISO/IEC-ovih publikacija (ISO POCOSA 2017, *ISO policies and procedures for copyright, copyright exploitation rights and sales of ISO publications* i *IEC sales policy*) i europskim pravilima koja se odnose na autorsko pravo, iskorištavanje autorskog prava i prodaju CEN/CENELEC-ovih publikacija (CEN/CENELEC Guide 10, *Policy on dissemination, sales and copyright of CEN-CENELEC Publications*).

D.1 Autorsko pravo

HZN trajno podsjeća korisnike norma i druge stranke da su međunarodni, europski i nacionalni normativni dokumenti i drugi radovi zaštićeni autorskim pravom i da će se to autorsko pravo ostvarivati pravnim sredstvima, ako je to potrebno. Publikacije sadržavaju napomenu o autorskom pravu na prikladnom mjestu koje je jasno vidljivo, čime se korisnici stalno upozoravaju da se radi o dokumentima koji su zaštićeni autorskim pravom i ne smiju se umnožavati bez ovlaštenja HZN-a.

D.2 Pravo na iskorištavanje

Kao član međunarodnih i europskih organizacija, HZN ima neisključivo, prenosivo i neograničeno pravo, na teritoriju Republike Hrvatske, distribuirati, prilagođavati, prevoditi, ostvarivati prihode od umnožavanja i prodaje, javno objavljivati u cijelosti ili djelomično, u sažetome obliku ili popraćeno komentarima, kao pojedinačne dokumente ili kao dijelove priručnika te na drugi način upotrebljavati hrvatske normativne dokumente koji su nastali prihvaćanjem međunarodnih i europskih dokumenata.

HZN priznaje vrijednost intelektualnog vlasništva nad međunarodnim i europskim normativnim dokumentima i troškove njihove izrade i održavanja.

D.3 HZN-ova politika prodaje

HZN na teritoriju Republike Hrvatske prodaje hrvatske normativne dokumente, međunarodne normativne dokumente (ISO, IEC), normativne dokumente nacionalnih i granskih organizacija za normizaciju s kojima je sklopio ugovore o prodaji (DIN, DIN VDE, BSI, ASTM) te posreduje u nabavi normativnih dokumenata drugih organizacija za normizaciju putem ovlaštenih distributera, u skladu s važećim cjenicima i potpisanim ugovorima.

HZN ne provodi aktivnu politiku stavljanja međunarodnih normativnih dokumenata ili nacionalnih normativnih dokumenata koji su nastali prihvaćanjem međunarodnih ili europskih dokumenata na tržište drugih članova i/ili nacionalnih odbora europskih i međunarodnih organizacija za normizaciju. Međutim, ako HZN zaprimi zahtjev kupca s nacionalnog teritorija drugog člana, može ispuniti taj zahtjev.

D.3.1 Prodaja i distribucija

HZN prodaje međunarodne normativne dokumente ili hrvatske normativne dokumente u papirnatome obliku ili elektroničkim oblicima koji se ne mogu mijenjati (npr. PDF). Normativne dokumente ostalih organizacija za normizaciju HZN prodaje u skladu s potpisanim ugovorima o prodaji.

HZN prodaje licence za mrežnu verziju hrvatskih normativnih dokumenata koja kupcu daje pravo da pohrani elektroničku kopiju normativnog dokumenta na internu mrežu (intranet) i pristupa joj radi interne upotrebe na području Republike Hrvatske. HZN naplaćuje naknadu za uporabu licence uz obvezu potpisivanja ugovora između krajnjeg korisnika i HZN-a.

HZN daje ograničeni (samo za čitanje) pristup hrvatskim normativnim dokumentima bez naknade određenoj skupini korisnika (npr. članovima komora, fakulteta i sl.), a ugovorenu naknadu HZN-u plaća treća strana (sponzorirani pristup).

Svi normativni dokumenti koje HZN prodaje i distribuira sadrže odgovarajuću izjavu o autorskom pravu i podatak o izvoru te vodeni žig na kojem je identificiran stvarni kupac ili korisnik.

D.3.2 Distribucija nacrti za javnu raspravu

Tijekom razdoblja javne rasprave nacrti su stavljeni na raspolaganje besplatno na mrežnim stranicama HZN-a ili u normoteci HZN-a.

Nacrti za javnu raspravu koji se distribuiraju naplaćuju se u skladu s važećim cjenikom normativnih dokumenata.

D.4 Umnožavanje dijelova norma / reprodukcija

Ako HZN primi zahtjev za umnožavanje dijelova normativnih dokumenata, odgovorit će na taj zahtjev u skladu s HZN-ovom politikom prodaje i distribucije.

HZN daje pisano dopuštenje za umnožavanje dijelova hrvatskih normativnih dokumenata koji predstavljaju ograničeni dio teksta, podataka, grafikona, tablica, slika ili crteža i nisu temeljni ili bitan dio normativnog dokumenta.

Dopuštenje za umnožavanje daje se pod uvjetom da se u radove uključi odgovarajuća zahvala.

Umnožavanje može biti podložno plaćanju naknade za iskorištavanje autorskog prava.

Za umnožavanje dijelova normativnih dokumenata koji se upotrebljavaju u edukacijske, informativne ili ostale nekomercijalne svrhe, HZN daje dopuštenje bez naknade za iskorištavanje autorskog prava.

Bibliografija

- [1] Zakon o normizaciji (NN 80/2013)
- [2] Uredba o osnivanju Hrvatskoga zavoda za norme (NN 154/2004; NN 44/2005, NN 30/2010, NN 34/2012, NN 79/2012)
- [3] Uredba (EU) broj 1025/2012 Europskoga parlamenta i Vijeća o europskoj normizaciji
- [4] Statut Hrvatskoga zavoda za norme, veljača 2011., konsolidirana verzija
- [5] Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju sukladnosti (NN 80/2013; NN 14/2014, NN 32/2019)
- [6] ISO/IEC Directives, (svi dijelovi)
- [7] ETSI Directives, V41
- [8] CEN/CENELEC Internal Regulations (svi dijelovi)
- [9] ISO/IEC Guide 21-1:2005, *Regional or national adoption of International Standards and other International Deliverables – Part 1: Adoption of International Standards*,
- [10] ISO/IEC Guide 21-2:2005, *Regional or national adoption of International Standards and other International Deliverables – Part 2: Adoption of International Deliverables other than International Standards*
- [11] ISO POCOSA, *ISO Policies and Procedures for Copyright, Copyright Exploitation Rights and Sales of ISO Publications*, 2017
- [12] IEC sales policy 2019
- [13] CEN/CENELEC Guide 10:2017, *Policy on dissemination, sales and copyright of CEN-CENELEC Publications*
- [14] HRN EN 45020:2007, *Normizacija i srodne djelatnosti – Rječnik općih naziva (ISO/IEC Guide 2:2004, EN 45020:2006)*
- [15] HRN EN ISO/IEC 17000:2007, *Ocjenjivanje sukladnosti – Rječnik i opća načela (ISO/IEC 17000:2004; EN ISO/IEC 17000:2004)*
- [16] ISO/IEC Guide 59:2019, *ISO and IEC recommended practices for standardization by national bodies*
- [17] UPN 2:2021, *Unutrašnja pravila za normizaciju – 2. dio: Vrste dokumenata i njihovo označivanje*
- [18] UPN 3:2021, *Unutrašnja pravila za normizaciju – 3. dio: Izrada i donošenje hrvatskih norma i drugih dokumenata*
- [19] UPN 4:2021, *Unutrašnja pravila za normizaciju – 4. dio: Osnivanje i rad programskih odbora*
- [20] UPN 5:2021, *Unutrašnja pravila za normizaciju – 5. dio: Osnivanje i rad tehničkih odbora*
- [21] UPN 6:2021, *Unutrašnja pravila za normizaciju – 6. dio: Sastavljanje i oblikovanje hrvatskih norma i drugih dokumenata dostupnih javnosti*
- [22] CENELEC Guide 26:2002, *Coordinated approach for the handling of proposals for the interpretation of CENELEC standards*
- [23] CEN-CENELEC Guide 3:2009, *CEN and CENELEC co-operation agreement*
- [24] CENELEC Guide 13:2016, *IEC - CENELEC Agreement on Common planning of new work and parallel voting (Frankfurt Agreement)*
- [25] *The Agreement on technical cooperation between ISO and CEN (Vienna Agreement)*
- [26] *The Basic Cooperation Agreement between CEN-CENELEC-ETSI, version 3.1.0, 2018*
- [27] CEN-CENELEC Guide 30:2015, *European Guide on Standards and Regulation - Better regulation through the use of voluntary standards - Guidance for policy makers*
- [28] CEN-CENELEC Guide 22:2018, *Guide on the organisational structure and processes for the assessment of the membership criteria of CEN and CENELEC*

- [29] CEN-CENELEC Guide 8:2019, *CEN-CENELEC Guidelines for Implementation of the Common Policy on Patents (and other statutory intellectual property rights based on inventions)*

Povijest dokumenta

Izdanje br.	Datum objave:	Status
1	2007-09-18	Doneseno na 24. sjednici Upravnoga vijeća
2	2009-06-17	Usvojeno elektroničkim glasovanjem Upravnoga vijeća
3	2014-02-20	Doneseno na 11. sjednici Upravnoga vijeća
4	2021-07-15	Doneseno na 3. sjednici Upravnoga vijeća